

Uporaba svedrovcev v slovenskih gorah - stališče IO KA PZS

Komisija za alpinizem (KA) PZS je konec leta 2018 in v začetku leta 2019 sprožila strokovno razpravo na temo uporabe svedrovcev v slovenskih alpinističnih smereh.

Glavni namen razprave je bil aktualizirati problematiko na temo dodajanja svedrovcev v obstoječih smereh, v novih smereh, na različnih sidriščih, itn. Glede na dejstvo, da se je v zadnjih letih pojavil interes določenega števila plezalcev, ki želijo, da se v določenih klasičnih smereh v alpskih stenah doda večje ali manjše število svedrovcev, ki bi v večji ali manjši meri nadomestili sicer klasično varovanje s klini in/ali premičnimi varovali, smo na KA PZS želeli soočiti različne poglede na to temo. Hkrati se je izkazalo, da je obstoječi alpinistični kodeks, ki govori o (ne)uporabi svedrovcev (pre)ohlapien in ne dovolj natančen za današnji čas. Poleg (ne)opremljanja klasičnih smeri s svedrovci smo v razpravi izpostavili tudi (ne)opremljanje obstoječih in novih sidrišč za spuste, obstoječe stare (in dotrajane) svedrovce, ki so bili v smereh zavrtani v preteklosti, ter priporočila za nameščanje svedrovcev pri plezanju novih smeri.

KA PZS želi doseči dogovor, ki ga bo podprla večina slovenskih alpinistov in ki bo v skladu s slovensko alpinistično tradicijo, v duhu preteklega alpinističnega udejstvovanja v slovenskih stenah ter v duhu sodobnih alpinističnih (svetovnih) trendov.

KA PZS prav tako želi in pričakuje, da se na tem področju vzpostavi sistemska rešitev in red, ki bosta celostno, trajnostno ter etično na ustrezni ravni urejala omenjeno problematiko danes in v prihodnje.

KA PZS se zaveda, da se časi spreminjajo ter da se z novimi generacijami ter novimi pristopi in nazori spreminja tudi odnos do alpinizma in ne nazadnje tudi do opremljenosti klasičnih alpinističnih smeri. Prav tako se KA PZS zaveda, da so obstoječe klasične in modernejše smeri tudi avtorsko delo posameznikov, ki odražajo duh alpinizma določenega časa (športni, etični ...). KA PZS želi to ohraniti za bodoče rodove, ki se bodo želeli ukvarjati z alpinizmom na način, kot so ga izvajali naši predhodniki.

KA PZS ne podpira opremljanja klasičnih alpinističnih smeri s svedrovci, zlasti ne pomembnejših klasik, ki so v določenem času pomenile tako športni kot mentalni premik v alpinističnem plezanju. Alpinistične klasike, ki spadajo v »železni repertoar« slovenskih alpinističnih smeri, morajo ohraniti svoj karakter, ki so ga prejele ob svojem nastanku. Prav tako velja za ostale pomembnejše alpinistične smeri, ki so tako ali drugače zaznamovale slovensko alpinistično udejstvovanje skozi čas.

V slovenskem alpskem prostoru je preko 230 s svedrovci delno ali popolnoma opremljenih smeri. Prostora za nove delno ali popolnoma navrtane smeri je še veliko. Stališče KA PZS je, da če obstaja interes za navrtane smeri, naj se te začnejo delati in plezati. Linije klasičnih in modernejših alpinističnih smeri so zasedene in to je treba spoštovati.

Kljub temu KA PZS ne zavrača uporabe svedrovcev. Kot so razlogi za neuporabo so tudi razlogi, ki govorijo v prid uporabe svedrovcev. Značilnosti slovenskih Alp so na svoj način zaznamovale alpinistično udejstvovanje skozi čas, zlasti nameščanje varovanja med plezanjem smeri poleti in pozimi. Že v preteklosti so bile preplezane smeri, predvsem po letu 1990, kjer so bili na določenih mestih nameščeni svedrovci. Predvsem tam, kjer »klasično« varovanje ni mogoče in bi plezanje teh mest brez varovanja predstavljalo nepotrebno tveganje. Vsaka alpinistična smer je edinstvena in kolikor je alpinističnih smeri, toliko je različnih situacij. Pri obravnavi alpinističnih smeri v smislu možnosti nameščanja varovanja potrebuje vsaka smer lasten pristop.

KA PZS bo ob določenih izpolnjenih pogojih dala soglasje k namestitvi določenega števila svedrovcev v alpinistično smer, če se bo za to pojavila dovolj močna argumentacija in/ali podpora širše slovenske alpinistične srenje. Zlasti to velja za smeri v nižjih in alpinistično manj pomembnih stenah.

Pri plezanju novih alpinističnih smeri, kjer ni možnosti (vmesnega) varovanja s klasičnimi varovali, je možnost uporabe svedrovcev povsem legitimna. V tem primeru KA podpira princip minimalizma. Pri plezanju novih navrtanih smeri je številčnost novo nameščenih svedrovcev odvisna od ideje avtorja(ev) smeri, vsekakor pa se mora upoštevati temeljna pravila in smernice nameščanja teh. Natančneje se bo o tem KA PZS opredelila v ločenem dokumentu, ki bo predstavil priporočila za opremljanje novih smeri s svedrovci.

KA PZS bo obravnavala vsako pobudo za zamenjavo ali nameščanje svedrovcev v naših gorah in se bo o tem opredelila. Pri plezanju novih smeri KA PZS pričakuje, da bo(do) avtor(ji), zaradi potreb vodenja evidence, obvestil(i) KA PZS o opravljenem delu.

KA PZS pričakuje, da se nameščanje svedrovcev, kjer bo to upravičeno in dovoljeno, izvaja sistemsko, pregledno, strokovno in pod nadzorom KA PZS. Vsako nameščanje svedrovcev na svojo pest v obstoječih klasičnih smereh, brez soglasja KA PZS, je nedopustno. Določene meje je potrebno postaviti, zaradi pravil in reda, trajnosti, alpinistične preteklosti ter ohranjanja alpinističnih vrednot. Predvsem pa bomo morali kot alpinistična skupnost in kot posamezniki ta pravila v praksi izvajati in spoštovati.

Podrobneje se glede uporabe svedrovcev KA PZS opredeljuje v nadaljevanju dokumenta.

Uporaba svedrovcev v slovenskih gorah

1.) Uporaba svedrovcev v smereh ali na grebenih slovenskih Alp bo urejena v treh ločenih dokumentih KA PZS:

a.) Stališča KA PZS glede uporabe svedrovcev v slovenskih gorah.

V njih KA PZS predstavlja stališča in napotke, kako se v praksi soočati z nameščanjem svedrovcev v slovenskih stenah – torej, kaj se sme in kaj se ne sme.

b.) Etični kodeks slovenskih alpinistov.

Kodeks bo dopolnjen skladno z vsebino doseženega dogovora glede (ne)uporabe svedrovcev.

c.) Priporočila za opremljanje novih smeri s svedrovci.

V priporočilih bo KA PZS predstavila priporočila in smernice za opremljanje novih smeri s svedrovci.

2.) V preteklosti so bili svedrovci v slovenskih gorah že uporabljeni v različnem obsegu in na različne načine.

a.) Pri plezanju klasičnih in modernih alpinističnih smeri so bili svedrovci uporabljeni kot vmesno varovanje ali na sidriščih.

b.) Pri opravljanju zimskih ponovitev so bili v določenih smereh dodani posamezni svedrovci.

c.) Pri plezanju lednih slapov so svedrovci ponekod uporabljeni za sidrišča.

- d.) Pri plezanju kombiniranih smeri za vmesno varovanje v skali ter za sidrišča.
 - e.) Za sidrišča za spust po vrvi.
 - f.) Pri plezanju novih opremljenih ali delno opremljenih smeri, kjer so sidrišča ter vmesno varovanje delno ali v celoti opremljene s svedrovci.
 - g.) Za potrebe reševanja s strani GRS.
 - h.) V »visokogorskih« plezališčih.
 - i.) V plezališčih za plezanje z orodji v skali (drytooling).
 - j.) Na posameznih mestih prehodov, grebenov, brezpotij, itn z namenom vmesnega varovanja ali spusta po vrvi.
 - k.) Na področjih, kjer se svedrovci uporabljajo za potrebe usposabljanja ter vadbe alpinističnih, gorsko-reševalnih, gorsko-vodniških, vojaških, jamarskih, itn. veščin.
- 3.) KA PZS dovoljuje uporabo svedrovcev v slovenskem alpskem prostoru (alpinistične smeri, grebeni, brezpotja, itn) le v naslednjih primerih:
- 3.1 Zamenjava starih, dotrajanih, poškodovanih in slabo zavrtanih obstoječih svedrovcev:
 - a.) v klasičnih smereh,
 - b.) v modernih klasikah,
 - c.) v opremljenih ali delno opremljenih smereh,
 - d.) v skalno-lednih kombiniranih smereh,
 - e.) pri že obstoječih sidriščih za spuste,
 - f.) pri obstoječih sidriščih v zaledenelih slapovih,
 - g.) na za ta namen posebej določenih področjih, kjer se svedrovci uporabljajo za potrebe usposabljanja ter vadbe alpinističnih, gorsko-reševalnih, gorsko-vodniških, vojaških, jamarskih, itn. veščin.
 - 3.2 Pri opremljanju novih alpskih navrtanih smeri. To ne velja za mesta ali odseke, kjer nove smeri prekrivajo ali deloma potekajo po že obstoječi klasični smeri (slednje bo podrobneje določeno in opisano v »Priporočilih za opremljanje novih smeri s svedrovci«).
 - 3.3 Pri sidriščih za spust, kjer so ti sedaj opremljeni s klini ali na drug način.
 - 3.4 V »visokogorskih« plezališčih.
 - 3.5 V plezališčih za plezanje z orodji v skali (drytooling).
 - 3.6 V posebnih primerih (npr. uporaba svedrovcev z namenom reševanja GRS ali pri uporabi svedrovcev sorodnih organizacij (ZGVS, itn) v primeru usposabljanja zgolj na za to posebno določenih mestih, ki jih bo potrdila KA PZS. To ne velja za klasične ali moderne smeri, grebene in mesta kot npr. balvan v Kurji dolini, KSA).
 - 3.7 V ostalih posebnih primerih, kjer bo KA PZS dovolila uporabo svedrovcev (npr. preopremljanje klasične alpinistične smeri s svedrovci ob dovoljenju KA PZS).
- 4.) KA PZS ne dovoljuje uporabe svedrovcev v slovenskem alpskem prostoru nikjer, razen kjer to izrecno dovoljuje. To pomeni, da je kakršnokoli dodajanje svedrovcev v klasičnih smereh, v modernih klasikah, na grebenih, na brezpotjih, itn, kjer je bil ob nastanku smeri (ob plezanju prvenstvenega vzpona) uporabljen klasičen način varovanja s klini ter ostalimi premičnimi varovali, prepovedano!
- 5.) Pravila za zamenjavo starih in dotrajanih svedrovcev ali dodajanje svedrovcev

Vsaka zamenjava starih, dotrajanih svedrovcev, dodajanje novih na sidriščih za spust, itn, mora biti narejena v skladu z dogovorom in privolitvijo KA PZS, v skladu s priporočili za opremljanje novih smeri s svedrovci, v skladu z navodili proizvajalcev svedrovcev ter v skladu z navodili v veljavnem priročniku KŠP »Opremljanje plezališč«.

Vsako pobudo za zamenjavo starih svedrovcev mora posameznik, skupina ali organizacija posredovati v elektronski obliki na KA PZS (elektronski naslov bo KA PZS sporočila naknadno). Pobudniki so lahko le osebe s statusom alpinista, licenciranega alpinističnega inštruktorja, gorskega reševalca, licenciranega gorskega vodnika ter v posebnih primerih drugi (slovenska vojska, jamarji, itn) v skladu z dogovorom KA PZS.

Pobudniki izpolnijo obrazec »(Pre)opremljanje alpinistične smeri, grebena ali sidrišča za spust ter drugo« in ga pošljejo na omenjeni elektronski naslov.

Posamezniki, ki bodo menjali stare ali dodajali nove svedrovce, so lahko le kompetentni posamezniki (alpinisti, alpinistični inštruktorji, gorski reševalci ali gorski vodniki), ki jim bo KA PZS, na podlagi dokazanih kompetenc, dovolila izpeljati zamenjavo starih svedrovcev v posamezni smeri.

Enako velja za namestitve sidrišč za spust ali kakršnokoli drugo nameščanje svedrovcev.

KA PZS bo vsako pobudo preučila in jo potrdila ali zavrnila.

Brez dovoljenja in soglasja KA PZS se v nobenem primeru ne sme spreminjati karakterja smeri ali dodajati večjega števila svedrovcev od dogovorjenega.

Vsaka alpinistična smer in njeno preopremljanje s svedrovci bo obravnavana individualno. To velja tudi za vsa zgoraj naštetá področja, kjer se svedrovci že ali se lahko uporabljajo.

- 6.) KA PZS se ne more zavezati, da bo zagotavljala finančna sredstva za preopremljanje smeri, ker za to nima namenskih sredstev. Če bodo ta sredstva s strani KA PZS na voljo, bodo AO in alpinistični klubi o tem obveščeni.
- 7.) KA PZS ne bo v nobenem primeru prevzemala nikakršne odgovornosti za kakovost novih nameščenih svedrovcev, za njihovo število in mesto v določenem raztežaju ali na sidrišču, ne glede na to ali gre za zamenjavo starih svedrovcev ali starega sidrišča (za spust po vrvi) ali pa za plezanje in opremljanje prvenstvene smeri. KA PZS smatra nameščene svedrovce kot eno izmed možnosti varovanja (vmesnega, na sidriščih ali drugje). Za kakršnokoli alpinistično plezanje morajo biti posamezniki ustrezno usposobljeni in imeti ustrezen alpinistični status in le kot taki lahko izvajajo samostojno alpinistično dejavnost. KA PZS smatra plezanje delno ali v celoti navrtanih smeri v alpskih stenah enako kot katerokoli drugo alpinistično plezanje in je dovoljeno le usposobljenim posameznikom z ustreznimi statusom (alpinist, alpinistični inštruktor, gorski vodnik, gorski reševalec ali alpinistični tečajnik in alpinistični pripravnik v procesu šolanja).
- 8.) Vsako nameščanje svedrovcev (posameznika, skupine ali organizacije) brez dovoljenja in soglasja KA PZS je strogo prepovedano. Enako je prepovedano vsako odstranjevanje svedrovcev (posameznika, skupine ali organizacije) brez dovoljenja in soglasja KA PZS.

9.) KA PZS bo kršitev sklenjenega dogovora o (ne)uporabi svedrovcev in alpinističnega etičnega kodeksa javno obsodila. Če bo do kršitev prišlo, bo KA PZS preučila možnosti sankcioniranja posameznika, skupine ali organizacije ter se primerno odzvala.

10.) Nameščanje svedrovcev v novih smereh

- a. KA PZS ne nasprotuje plezanju prvenstvenih smeri, ki bi bile delno ali v celoti opremljene s svedrovci.
- b. KA PZS pričakuje, da bodo take smeri splezane v duhu plezanja prvenstvenih vzponov, etičnega kodeksa ter v skladu s priporočili za opremljanje novih smeri s svedrovci.
- c. Obenem KA PZS meni, da je v slovenskem alpskem prostoru že mnogo delno ali v celoti navrtanih smeri (več kot 230) različnih težavnosti (od 4a do 8a). Poleg tega je prostora za nove delno ali v celoti navrtane smeri še dovolj. Če se pojavlja interes za več delno ali v celoti navrtanih smeri, potem KA PZS ne bo nasprotovala namenu posameznih alpinistov za plezanje in opremljanje takih smeri.

11.) Če ima posameznik ali alpinistični kolektiv željo s svedrovci (pre)opremiti določeno klasično smer, mora na KA PZS nasloviti pobudo. KA PZS bo pobudo za delno ali v celoti opremljanje klasične smeri s svedrovci ustrezno obravnavala. Pobudnik bo svojo namero posredoval preko ustrezno izpolnjenega obrazca »(Pre)opremljanje alpinistične smeri, grebena ali sidrišča za spust ter drugo«. Če bo KA PZS odobrila delno ali v celoti opremljanje klasične smeri s svedrovci, bo to moralo biti izvedeno na način, kot je že zapisano v petem odstavku. Za odobritev delnega ali v celoti opremljanja klasične smeri bo KA PZS imela naslednje zahteve:

- a.) Pisna predstavitev jasno argumentirane pobude za delno ali celotno opremljanje klasične smeri.
- b.) Privolitev avtorja smeri (če je ta še živ). Če je pobudnik za opremljanje sicer klasično splezane smeri avtor sam, mora tako kot kdorkoli drug priskrbeti potrebna dovoljenja in soglasja. Brez izjeme! Sama smer je sicer avtorsko delo, vendar je postavljeno v okolje, ki je na voljo celotni alpinistični skupnosti.
- c.) Po potrebi različna dokumentacija in dokazila, ki bodo govorila v prid namere pobudnikov.
- d.) Morebitna privolitev določenega (lokalnega) alpinističnega odseka ali kluba, če ima ta določeno območje pod svojim okriljem.
- e.) Drugo.

KA PZS bo na podlagi predložene dokumentacije in argumentacije pobudo odobrila ali zavrnila.

Vsaka alpinistična smer in njeno opremljanje s svedrovci bo obravnavana individualno kot velja za vsa zgoraj naštetá področja, kjer se svedrovci že nameščeni.

Zavedati se moramo, da ko se enkrat obstoječa alpinistična klasična smer (delno ali v celoti) opremi s svedrovci, se karakter te smeri nepopravljivo spremeni. Pri odločitvi se mora upoštevati zgodovinska vrednost in pomen smeri za razvoj alpinizma, posebej za razvoj mlajših generacij, ter sporočilo, ki bi ga tako dejanje (nameščanje svedrovcev) lahko imelo za nadaljnji razvoj slovenskega alpinizma.

Določena zgodovinsko in alpinistično pomembna področja (določene stene in smeri) so in bodo povsem izvzete iz možnosti nameščanja svedrovcev. Za določena področja ali določene smeri pa se lahko ob vsem upoštevanem naredi premik v delnem ali celotnem (pre)opremljanju obstoječih smeri.

(Termina delno ali popolno opremljena smer bo KA PZS natančno opredelila v »priporočilih za opremljanje novih smeri s svedrovci«).

- 12.) KA PZS bo vsako pobudo za (pre)opremljanje s svedrovci obravnavala resno, preudarno, v skladu s sprejetimi načeli, smernicami in priporočili ter v skladu z etičnim kodeksom slovenskih alpinistov, zgodovinskim kontekstom, tradicijo slovenskega alpinizma ter trenutno uveljavljenimi slovenskimi in svetovnimi alpinističnimi trendi.
- 13.) Zavedati se moramo osebne odgovornosti vsakega alpinista, ki mora v prvi vrsti med izvajanjem kakršnekoli alpinistične dejavnosti poskrbeti za svojo in soplezalčevo varnost. Med drugim to v praksi pomeni tudi, da se v npr. posameznem raztežaju določene klasične smeri (ali moderne klasike ali drugod v gorskem prostoru) preveri in zamenja poškodovan, dotrajan, slab klin. KA PZS spodbuja vse alpiniste, da ob stiku s slabim(i) klinom(i) le te(ga) zamenjajo na način, ki so ga v procesu usposabljanja usvojili v matičnih odsekih ali klubih ter pri opravljanju izpita za alpinista. Preverjanje in ustrezna menjava slabega klina je ena glavnih lastnosti zrelega alpinista, ki opravlja alpinistični vzpon. Hkrati pa je to tudi odgovornost, ki jo nosimo vsi slovenski alpinisti – do naših slovenskih alpinističnih predhodnikov, do vseh alpinističnih smeri in do slovenskega alpinizma. KA PZS tudi odločno obsoja vsakršno izbijanje klinov za nadaljnjo lastno uporabo.
- 14.) KA PZS se že v naprej zahvaljuje vsem, ki so pripravljeni dobronamerno sodelovati pri zamenjavi starih svedrovcev in/ali klinov v slovenskih alpinističnih smereh z namenom zmanjševanja nevarnosti, ki jih ti povzročajo. Enako velja za namestitve novih svedrovcev na sidriščih za spuste in drugod, kjer bo to KA PZS dovolila.

IO KA PZS